Chana – statečná žena, která bojuje silou modlitby

Původ materiálu
Anna Lavická
Pořadí v lekci
20

Téma

Chana je příkladem nezablokované víry, která se nezasekne o bolavou překážku, nevyklidí pole, ale naopak prolamuje bariéry a závory. Zralé víry, která je ochotná přinášet oběti, které slouží Božímu království v našem lidském světě.

Cíle

- Děti si uvědomí, co je na Chaně tak výjimečného: měla odvahu vyslovit, co jí život dělá hořkým, odvahu jednat o tom s Bohem.
- Příběh Chany může být pro starší děti námětem k zamyšlení, jak často své záležitosti probíráme s Bohem, kolik máme odvahy předkládat své hořkosti Bohu, vylévat to před něj – a důvěřovat, že on může s tím něco udělat.

Pro učitele

Biblický text: 1Sa 1; 1Sa 2,1–10; 18–21

Výkladové poznámky

Kontext: Je zajímavé, že na začátku tak rozsáhlých a pro příběh Božího lidu tak významných knih, jako jsou 1. a 2. Samuelova (příběhy zápasů o území v zaslíbené zemi, přechod od doby soudců ke království, příběh králů Saula a Davida), stojí portrét jedné výjimečné ženy, Chany (i když zdaleka ne tak „mediálně známé“ jako její syn Samuel). Milost, smilování, slitování Boží je jeden ze základních motivů a melodií starozákonního i novozákonního poselství.

Chana (kral. Anna) – jméno, které v hebrejštině souvisí se slovem „milost“ (možno tedy přeložit jako „omilostněná“). Chana nemá žádnou mimořádnou funkci (jako např Debóra – soudkyně, prorokyně, vojevůdkyně). Je v příběhu představena jako obyčejná žena. To se může stát každé druhé, neplodnost…

Neplodnost – znamenala ve starozákonní době vyloučenost, méněcennost, nepříznivé hodnocení. Neplodnost není žádná mimořádná situace, vyžadující mimořádné hrdinství, odvahu. Je to situace všedního trápení (v tom je nám Chana blízká!), je v ní hořkost a ona bojuje, zápasí, prosí, aby v ní nezůstala, aby jí celý život „neotrávila“, aby nezůstala zahořklá – bolavě zápasí o Boží slitování, aby mohla znít jejím životem milost, a ne hořkost. Zápasí sama, nikoho nemá ku pomoci, ani muž, ani kněz, má jen „holou víru“ *(sola fide)*, že Bůh slyší, že je to živý Bůh… a nezklamala se.

Chanina modlitba – není to žádná formální modlitba, žádné náboženské povinnosti nebo zaběhaný rituál. Její modlitba je plná emocí (v hořkosti duše se modlila, usedavě plakala, složila slib…).

Hořkost – je výraz pro něco, co nejde požívat. Připomíná hořké byliny (hod beránka na památku vyvedení, Ex 12,8), hořkou vodu (Mojžíš u pramene Mara, Ex 15,22) i hořký životní úděl („nenazývejte mne Noemi, ale Mara, což je ‚hořká‘“ Rt 1,20). Takový se jeví Chaně její život, takový ho předkládá, „vylévá“ před Hospodina. Že usedavě plakala, neznamená, že to byla zoufalá hysterka. „Na sucho“ se těžko něco vylévá. „Vylévat srdce před Hospodinem“, to se děje v žalmech i u Joba… Chanina modlitba není jenom výrazem, jak ulevit zmučené duši, je výrazem jejího spolehnutí, že mluví s živým Bohem, s Bohem, který jedná.

Chanin slib – Chana jedná také: nabízí Hospodinu svého syna, pokud se jí narodí. To není handl! To je promyšlená ochota dát Bohu něco ze svého nebo vzdát se něčeho, co je mi nade vše drahé. Ne ve snaze podplatit Boha, ale sdělit mu svou důvěru, vyjádřit, že počítá s Božím milostivým přikloněním. Její slib je vlastně její oběť. Myslela to vážně. A Bůh to vzal vážně.

Chana se modlí ve svatyni – tj. na místě k tomu určeném, na tom nebylo nic divného. Do svatyně patřilo setkávání s Bohem, dotazování na jeho vůli, přinášení obětí i modlitba. Výjimečné není, že se Chana modlí, ale jak se modlí. Byla to tak neobvyklá modlitba, že se její aktivita zdála knězi Elímu velmi podezřelá.

Elí ji pokládal za opilou (v. 12.–14.) O výročních slavnostech se tenkrát dost pilo. „Zanech vína“ není urážka ani moralismus. Kněz Elí tím vyjadřuje spíš pochopení, jak to chodí při slavnostech, a pokouší se ji usměrnit. Není jeho vina v tom, že ji považoval za opilou. Tenhle „velefarář“ se provinil tím, že nepoznal, že mu ušlo, že se ta žena nachází v hlubokém duchovním zápasu, že „vylévala před Hospodinem svou duši“. On prostě neměl na to, aby pochopil, že pravou zbožnost může provázet taková žalost a vnitřní trýzeň. Naštěstí, Bůh to pochopil. Elího jednání na tomto místě, to je výstraha pro faráře, aby si dávali pozor na rutinní přístup k lidem. Na příběhu Chany je nám ukázáno, že i z lidského pohledu „vyloučení“ lidé mají své místo před Boží tváří. A že služebníci Boží (kněz Elí, ale také faráři a farářky) mají takovým lidem citlivě naslouchat. A pak se dostane i „Slovo ke slovu“ a povzbudí, potěší, naplní…

Chana otěhotněla, porodila syna a dala mu jméno Samuel *(Slyšte/tady jedná/ Bůh!)*. Uvedla ho do Hospodinova domu v Šílo (v24.–28). Odevzdala svého syna Bohu. Tehdy to bylo spojeno se stálou službou ve svatyni. Ona se ho vlastně musela zříct, to vnímáme, že je pro matku těžká osobní ztráta. Ale když se na to podíváme z perspektivy víry (víc, než vidí naše oči), je to vlastně její osobní výhra. Není to „happy end“ podle mustru „a žili spolu šťastně až do smrti“. A přece ten příběh šťastný konec má. Je to zkušenost s nečekaně nádherným Božím slitováním. Její život už není hořký, je naplněný zkušeností s Boží milostí.

Úskalí

Neprezentujte Chanu jako „chudáka ženskou“. Chana je v postavení milované a zaopatřené manželky. Dostává se jí mužovy přízně i podpory (viz 1,5+8). Manžel Elkána se k ní nechová jako ke svému majetku, ale jako k rovnocenné bytosti, respektuje její názor a postoj (viz v. 23). Ale i lidé v dobrém postavení mívají svá trápení.

Chanino trápení, v příběhu vykreslené jako bezdětnost, je trápením nad naplněním a smyslem života. Podstatné tu je, že Chana pochopí, kde hledat pomoc, a v modlitbě zápasí o Boží milosrdenství. Nežebrá o Boží přízeň, nabízí Bohu, aby i skrze její život došlo ke slovu jeho milosrdenství a slitování. A Bůh ji slyší i vyslyší.

Odkazy

Chanina modlitba je podkladem Mariiina chvalozpěvu (srov. Lk 1,46–55).

Zajímavá je také NZ paralela v Lk 2,36n: jedná se také o Annu – bezdětnou, starou, a ke všemu ještě vdovu. Pobývala celý život v chrámě, modlila se a nadšeně vítala rodiče s novorozeným Ježíšem při jeho „prezentaci“ v chrámě. V čem jsou si ty dvě podobné? Anna je velká modlitebnice před Hospodinem, nezahořkla (i když by měla důvod: od mládí vdova, bezdětná…), chválila Boha kvůli tomu dítěti, viděla v něm záchranu, vyvedení z ponížení – všech, kdo to očekávají…

Pro děti

Předškoláci

Jak vyjádříme radost? Usmějeme se (vybídneme děti, aby se na sebe navzájem usmály). Zatleskáme (povzbudíme děti, aby také zatleskaly). Zatančíme (pozveme děti, aby si v kruhu zatancovaly).

Taky písničkou můžeme vyjádřit radost. Jako jedna maminka, Chana se jmenovala, zpívala radostnou písničku, když se jí narodil chlapeček. Tou písničkou děkovala Pánu Bohu. Ona totiž předtím byla moc smutná, že nemá děti. Ale teď má velikou radost, že jí Pán Bůh Samuele dal. Že ji slyšel, když prosila.

Modlitba: Milý Bože, jsme rádi, že tě můžeme prosit o pomoc a také, že ti můžeme děkovat. Děkujeme za všechno dobré, z čeho můžeme mít radost. Amen.

Pomůcky: Nafukovací balónky. Raději víc, než je předpokládaný počet dětí v NŠ. Dají se pořídit takové, které mají na sobě vytištěné smajlíky. Nebo je na ně pomocí fixů můžete namalovat. Smajlík vyjadřuje úsměv, radost. Dětem mohou balónky připomínat, že nás má Pán Bůh rád. Boží blízkost nás naplňuje, nese a nadnáší i tehdy, když se zrovna dobře necítíme. Balónek se asi časem vyfoukne nebo možná i brzy praskne, ale to nevadí. Je to jenom věc a věci nemají věčné trvání. Boží blízkost ji má. Ta ať vás provází! Můžete děti naučit písničku Když máš radost a víš o tom.

Mladší školní děti

Znáte nějakou Annu nebo Hanu? Tahle jména pocházejí ze starodávného hebrejského jména Chana. V Bibli máme o Chaně pěkný příběh.

Chana byla provdána za Elkánu. Elkána měl ještě druhou ženu, Penina se se jmenovala. To tenkrát nebyl problém. Problémem bylo, že Chana neměla děti, zatímco Penina jich měla celou řádku a ráda se jimi chlubila. Zvlášť před Chanou se naparovala jako kvočna, pyšná na svá kuřátka, a posměvačně trousila: „Co to je za život bez dětí, k čemu tu na světě vůbec jsi?“ Elkána měl Chanu moc rád, ale před posměšky ji ochránit nedovedl. Bezdětné ženy to tenkrát neměly snadné, lidé si o nich šeptali, že na ně snad Hospodin zapomněl. Tak to asi Chana mohla číst z výsměšných pohledů druhé ženy, Peniny.

Každý rok putoval Elkána s celou svou rodinou ke slavnostním bohoslužbám do svatyně děkovat Pánu Bohu za život, za úrodu.

Když pak společně obědvali, dostávala Penina na talíř mnoho porcí pro sebe a pro své děti, a Chana jen jednu, byť tu nejlepší. Přišlo jí to tak líto, že ani jíst nemohla. Manžel ji těšil, povzbuzoval, utíral jí slzy, ale Chana byla pořád moc smutná. Jednou to už nevydržela a od společného stolu odešla. Rozhodla se promluvit si o svém trápení s Hospodinem. V koutku ve svatyni se s pláčem modlila, vylévala před Hospodinem své srdce plné smutku a hořkosti.

Modlí se k Hospodinu, aby jí dal syna, a slibuje, že ona jej vychová a pak mu jej vrátí, aby byl jeho služebníkem. Kněz Élí, který měl ve svatyni službu, se díval na Chanu s podezřením, takhle se přece ženy ve svatyni nechovají! Jestlipak není nakonec opilá? Jde za ní a napomíná

ji, ale Chana je pokorná, snese to podezření, a ještě se mu se svým trápením svěří. Élí ji vyslechne, a řekne jí: „Důvěřuj Pánu Bohu a zůstávej v jeho pokoji.“ S tímto požehnáním, s pokojem v srdci a s úsměvem na tváři odcházela Chana spolu s ostatními do svého domova.

A jak to bylo dál? Chaně a Elkánovi se do roka narodil chlapeček. Maminka ho pojmenovala Samuel. Aby to jméno jí i všem připomínalo, jak nádherně její modlitbu Bůh vyslyšel.

Když Samuel trošku povyrostl, vzala jej maminka Chana sebou do té svatyně, ke knězi Élímu, aby se tam učil sloužit Hospodinu. Splnila svůj slib s vděčností Pánu Bohu, že se nad ní smiloval a tak krásně naplnil její život. Svého synka pravidelně navštěvovala, a jak rostl, vždy mu s láskou ušila nový, o číslo větší teplý kabátek. Samuelovi nechyběla maminčina láska, a ani ta Boží.

Pomůcky: Připravte si libovolnou skládačku puzzle (ne příliš velkou, podle věku dětí). Než ji dětem dáte ke složení, odeberte z ní 2–3 dílky (to jim neprozraďte) a schovejte je na různá místa. Děti složí neúplný obrázek. Nabídněte jim, že je možné ty chybějící dílky hledat. Posílejte děti postupně, a než „vyrazí“ hledat, ať řeknou: „Můžeš mi s tím, prosím, pomoct?“ a vy jim dáte malou nápovědu: např. „hledej u okna“ nebo „podívej se na chodbu“… Až bude obrázek puzzle celý doplněný, můžete k tomu dětem říci, že když nám, stejně jako Chaně, v životě něco důležitého chybí, můžeme prosit Pána Boha o pomoc a důvěřovat, že nás slyší.

Starší školní děti

Jeden muž měl dvě ženy. Problém? Ne! Příběh z Bible, ze Starého zákona. Je jich tam několik takových. Bylo to v těch dobách obvyklé. Stejně jako bylo považováno za obvyklé, že žena, když se vdá, bude mít děti. Problém nastával, když je neměla. Bezdětnost byla pro ženu problémem. Lidé to hodnotili jako Boží nepřízeň. Taková žena nesla cejch méněcennosti. Že to však Hospodin vidí jinak, proto je v Bibli několik důležitých příběhů o neplodných ženách. Příběh Chany je jedním z nich.

Chana je jedna ze dvou manželek Elkány, zbožného muže, který každoročně putuje od Božího domu v Šílo, aby zde přinesl oběť díků Hospodinu. Elkánu vždy doprovází celá rodina, Chana i druhá žena Peninna, obklopená houfem svých dětí. Chana děti nemá a trpí tím. Netouží po dítěti, aby se zavděčila svému muži, a získala si tak jeho lásku a úctu, tu má u Elkány stoprocentní. Touží po naplnění svého života. Touží po smyslu. Po tom, aby i její život Hospodin použil pro slávu svého jména.

Bohoslužebná slavnost, doprovázená společným hodováním, jídlem a pitím, je v plném proudu, Elkána rozděluje své rodině jídlo, které jim Bůh požehnal. Penině plný tác, aby bylo dost pro ni i pro všechny její děti, Chaně jeden talíř, zato s nejlepšími kousky. Penina si neodpustí pár

peprných poznámek, že Chana je na hostině jako kůl v plotě, zatímco ona, supermáma, je pravou ozdobou rodiny. Elkána Chanu těší, ale nic to nepomáhá. Chana sotva přemáhá pláč, vstává od stolu a mizí v zákoutí svatyně. „Bože, copak jsi na mne opravdu zapomněl? Nevidíš, jaké ponížení zažívám? Dávám ti svůj život k dispozici. Vezmi si jej. Naplň jej, prosím, svou milostí. Chci být mámou ke tvé slávě, vést svého syna, dáš-li mi ho, aby ti sloužil…“ Pomocí slz vylévá Chana před Bohem své srdce. Slova ven nejdou, spíš jen vzlyky… Uslyší ji Hospodin?

Zatím ji slyší jen Élí, kněz mající službu ve svatyni. Za svůj farářský život už leccos zažil, věděl, že se při slavnostech pije víno, tak šel Chanu napomenout, aby nedošlo k pohoršení. Není jeho vina v tom, že ji považoval za opilou. Tenhle „velefarář“ se provinil tím, že nepoznal, že mu ušlo, že se ta žena nachází v hlubokém duchovním zápasu, že „vylévala před Hospodinem svou duši“. On prostě neměl na to, aby pochopil, že pravou zbožnost může provázet taková žalost a vnitřní trýzeň. Naštěstí, Bůh to pochopil. A pomohl i Élímu, aby povzbudil pozdravením pokoje ženu, která se mu svěřila se svým trápením, a aby Chaně požehnal. A Chana šla v síle toho povzbuzení až domů. Naplnil se čas a Bůh požehnal Chanině a Elkánově manželské lásce. Narodil se jim syn a Chana jej pojmenovala Samuel. Vyjádřila tím jménem, komu je věčná za tu velikou milost: „Slyšte/tady jedná/ Bůh!“

Chana nezapomněla na svůj slib, a když chlapec povyrostl, přivedli jej rodiče do svatyně v Šílo. Měl se stát odděleným pro službu Hospodinu. Chana tentokrát ve svatyni neplakala, naopak, radovala se a vzdávala chválu a díky Hospodinu za to, jak nádherným milosrdenstvím naplnil její život.

Pomůcky: Emotikony. Děti je znají a používají ve své mobilní i internetové komunikaci. Nejsou složité ani na ručně psané ztvárnění. Připravte si předem několik kartiček s jednotlivými slovy: „smutek“, „posměch“, „potěšování“, „povzbuzování“, „pláč“, „hořkost“, „podezření“, „údiv“, „pokoj“, „radost.“ Obraťte je nepopsanou stranou nahoru a nechte děti vybrat si 1–2 kartičky a nakreslit určenou emoci pomocí „emotikonu“. Mohou si navzájem radit a pomáhat.

Liturgie

Písně

Má duše Boha velebí (NEZ 204); *Do tvých starostí* (NEZ 732); *Dobrořeč má duše Hospodinu* (NEZ 127); *Každé ráno dostávám darem nový den* (Svítá 487)

Biblický text k zapamatování

Chana se takto modlila: „Mé srdce jásotem oslavuje Hospodina.“ (1Sa 2,1a)

Rituál

Pokud jsme používali nebo vytvořili emotikony, můžeme je dát doprostřed kruhu. Připomínají nám, že se někdy cítíme dobře, věci se daří, někdy jsem na dně.

V kruhu se pak pomodlíme.

Kolem dokola pošleme stisk ruky – znamení toho, že jsme tady spolu, víme o sobě.

Okénko do bohoslužeb

Je tu dnes mezi námi nějaká Anna nebo Hana? Možná víte, možná nevíte, že ta jména pocházejí z hebrejského jména Chana a souvisí se slovem „milost“; můžeme to přeložit jako „ta, které se dostalo (Boží) milosti“.

Chana je postava víry, od níž se mnohému můžeme naučit. Proto si o ní dnes budete povídat v nedělní škole. Ten příběh je takové okénko, kterým můžeme zahlédnout, že Boží spravedlnost se často projevuje právě jako milosrdenství.

Modlitba

Milý Bože a pro Ježíše i náš Otče, děkujeme ti za naše rodiny i za rodinu sboru a církve. Prosíme tě za všechny, kdo se cítí osamělí, opuštění, nechtění, prosíme za všechny, kdo nemají domov a bezpečné místo k životu. Prosíme, odpusť nám, když býváme pyšní na to, co máme, prosíme, nauč nás být pozornější a citlivější k těm, kdo jsou okolo nás a lecčím trpí. Prosíme, ať nezapomínáme přicházet k tobě, vylévat v modlitbě svá srdce před tebou. Ať je nám modlitba a tvá blízkost takovou nezbytností, jako jídlo a pití. Amen.

Katechetické cykly
Ženy v Bibli
Biblický odkaz (kat)
1. Samuelova 1
1. Samuelova 2,1–10
1. Samuelova 2,18–21